

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

## Maturita za každou cenu?

Ukončené středoškolské a vysokoškolské vzdělání potomka představuje pro některé rodiče takovou hodnotu, že jsou schopni kvůli maturitě nebo diplomu téměř zkazit svému dítěti mládí. Jak se na tento problém dívá psycholog?

Tato zkušenost představuje pro někoho traumatizující zážitek ještě v pozdní dospělosti, takže čas od času si můžeme přečíst, jak se známý malíř, fotograf, herec... podvolil přání rodičů, studoval gymnázium, ekonomickou školu, medicínu, práva, nepředstavitelně se trápil a teprve po nějaké době se začal naplno věnovat své životní touze. Studium vybrané školy a maturitu pokládal za ztracený čas. Řada psychosomatických onemocnění u adolescentů je nepochybně reakcí na stres spojený s neúměrným školním zatížením.

### Nutit, či nenutit?

Sám občas naopak podporuji v poradně rodiče v tom, aby nejdřív dovedli svého vzpouzejícího se středoškoláka k maturitě, a teprve pak ho nechali dělat, co chce. Je rozumné, co jim doporučuji, dělám dobře? Jak moc máme dítě nutit ke středoškolskému studiu a k maturitě?

Odpověď může být zdánlivě velice jednoduchá. Když dítě pro školu nemá předpoklady nebo když ho učení nebaví, tak bychom ho do studia neměli nutit. Stejného druhu je názor, podle kterého by neměli rodiče přenášet své nenaplněné vzdělávací ambice na potomky. Některé děti odmítají střední školu s tím, že pro řadu povolání je úplně jedno, zda má člověk papír, rozhodující je, co umí. I v těchto případech bychom pak logicky uzavřeli, že je správné nenutit do maturity.

Tento způsob uvažování má podle mého soudu některé slabiny.

Kdysi bylo veškeré vzdělávání vyhrazeno pro malou část populace. Pak byla zavedena povinná základní školní docházka a číst a psát se naučila většina lidí. Kdo však měl tenkrát maturitu, to byl Někdo.

Dnes má maturitu velká část populace a ani procento vysokoškoláků není zanedbatelné. Zatím nás děsí úvahy o tom, že by mohl mít maturitu prakticky každý. Zejména pro starší generace to není myslitelné. Pedagogové argumentují, že by tím došlo k vážnému snížení úrovně a vážnosti středoškolského vzdělání. A představa, že bychom umožnili alespoň část nižšího vysokoškolského vzdělání každému jedinci, to už zavání téměř voluntarismem a znevažováním vzdělávání a výběrových škol! A přesto jsou státy, které podobným způsobem uvažují.

### Co je cílem vzdělávání

Záleží totiž na tom, co je cílem vzdělávání. Jestli vzdělání poskytuje výlučně nezbytnou kvalifikaci pro výkon povolání, pak kopáči opravdu stačí čtyři třídy základní školy, zatímco psychologovi nestačí ani škola vysoká, a musí absolvovat ještě nějaký rok specializačního studia. Pro přijetí na střední školu pak nastavíme tak husté síto, aby v něm uvízla jen část těch nejnadanějších. Pro studium na vysoké škole připravíme síto ještě podstatně hustší. Přijmeme ty, kteří mají výborné známky, jsou perfektně

naučení, jsou pečliví, inteligentní... Vůbec není jasné, v jakém vztahu jsou tato kritéria k životnímu uplatnění a přínosu jedince.

Pokud však vzděláváním sledujeme i jiné cíle, jako např. všeobecný rozvoj a kultivaci jedince, rozvoj komunikačních dovedností, schopnost spolupracovat, dovednost klást otázky a hledat tvořivá řešení, lásku k vlasti, podnikavost, ochotu i nadále se vzdělávat... nebude nám maturita pro všechny připadat tak absurdní. Osobně zastávám tento názor. Vím totiž, že vzdělání zvyšuje šanci najít pracovní uplatnění, lépe umožňuje rekvalifikaci, snižuje pravděpodobnost kriminality. Vzdělanější člověk si všeobecně víc vydělá. Jestli navíc dojdeme k závěru, že každý člověk má schopnosti být vynikající a rozvinout se v něčem jiném, pak máme cestu k nejvyššímu vzdělání pro všechny výrazně pootevřenou.

## **Odpověď "ano!"**

Pokud je tomu tak, pak zní odpověď - ano, do maturity nutit. Nebo lépe: lákat osobním příkladem, přesvědčovat, vysvětlovat, motivovat, apelovat, pobízet.

Například je velice pravděpodobné, že přes dnešní silné hlasy volající po zvýšení počtu míst v učebních oborech, protože nám scházejí černá řemesla, budoucnost patří prodlouženému všeobecnému vzdělání. Současní absolventi devátých tříd budou opouštět produktivní věk ve čtyřicátých letech příštího století. Většina z nás si jen obtížně dovede představit, co bude potřebovat člověk, aby se udržel na trhu práce a života. Je téměř jisté, že nevzdělaný nebo jen úzce vyškolený jedinec bude mít jen malou šanci. Všeobecné vzdělání sice na první pohled není atraktivní pro využití v bezprostřední praxi, na druhé straně dovoluje jedinci zvládnout v krátké době větší množství oborů. Naproti tomu, úzká specializace bez všeobecného vzdělání je lacinější, lépe a hlavně bezprostředně využitelná, ale běda, když se máte rekvalifikovat.

## **Učení nemusí být mučení**

Jenže jak se vypořádat s tím, že dnes se řada dětí už nemůže dočkat dne, kdy se za nimi naposledy zavřou dveře základní školy a od učení budou mít definitivně pokoj? Nezměníme to tím, že zkrátíme dobu určenou pro vzdělávání podle zájmu. Jedině možnou cestu vidím v tom, že přizpůsobíme vzdělávání potřebám, zájmům a možnostem konkrétních dětí.

Stejný problém nastává i u dětí, které dozrávají později. Když je necháme být, sejdou velmi rychle ze vzdělávací cesty. Mohou se sice vzdělávat i později, "až dostanou rozum", ale v té době se vzdělání dostává do kolize s řadou dalších velmi silných hodnot, jako jsou partnerské vztahy, rodina, peníze apod.

Dnes se určitě setkáte s názorem, že je obrovský rozdíl mezi maturitou z gymnázia a středního odborného učiliště. Jak tedy odlišit maturitu, která signalizuje, že uchazeč má šanci uspět na prestižní vysoké škole a výsledky, které nedovolí víc než dobré uplatnění v bezprostřední praxi? Srovnatelná, vnitřně diferencovaná maturita pro všechny typy škol je řešení.

Věřím, že jsem své stanovisko sdělil jasně. Rodiče by se měli snažit, aby své dítě dovedli k maturitě nebo alespoň mu ji umožnili. Stejný cíl by měl mít i stát a jeho vzdělávací systém. Na druhé straně bychom měli připustit, že středoškolské vzdělání není jediná životní cesta a i bez maturity lze prožít plný, krásný, smysluplný život.

Zdroj: Rodina

